

DROGI REALIZACJI SYNODU ARCHIDIECEZJI POZNAŃSKIEJ 2004–2008

Ks. Szymon Stulkowski

Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
Poznań

Od początku swego istnienia wspólnota Kościoła, wierząc w asystencję Ducha Świętego oraz świadoma odpowiedzialności postępowania na drodze, którą wskazał Chrystus, dokonuje refleksji umożliwiającej określenie, na ile jej działania zgodne są z wolą Bożą. Przez wieki wypracowano narzędzia, by ten cel osiągnąć. Jednym z nich jest synod diecezjalny. Greckie słowo *synodeuein* oznacza odbywanie wspólnej drogi czy wspólnego biegu. *Początek instytucji synodu diecezjalnego sięga III–IV w. na Wschodzie i VI w. na Zachodzie, a decydujący wpływ na jej powstanie miało zerwanie z koncentracją kultu oraz tworzenie terenowych placówek duszpasterskich*¹ Sobór Laterański IV (1215) zalecił coroczne zwoływanie synodów w diecezjach, aby w ten sposób zapewnić realizację postanowień synodów prowincjalnych. Sobór Trydencki kontynuował te wskazania. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. zobowiązał do zwoływania synodu diecezjalnego przynajmniej co dziesięć lat. W XX w. instytucja synodu odżyła na nowo po zakończeniu Soboru Watykańskiego II. Sobór postanowił odnowić instytucję synodów, by *nabrały nowej mocy*² i poza postacią jurydyczno-legislacyjną przybrały również charakter pastoralny³ Synod

---

¹ W. Góralski, *Synod diecezjalny*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, Lublin 2006, s. 286. Sobór Watykański II, Dekret *Christus Dominus*, nr 36.

³ Por. J. Dudziak, *Elementy prawne w duszpasterskim synodzie archidiecezji krakowskiej z lat 1972–1979*, w: S. Tymosz (red.), *Synodalność Kościoła w nauczaniu i działalności Jana*

pastoralny cechuje pierwszoplanowe, przed analizą przepisów dyscyplinarnych, zainteresowanie potrzebami Kościoła lokalnego i poszukiwanie rozwiązań duszpasterskich. Synod pastoralny jest głęboką refleksją nad nauczaniem Kościoła powszechnego, która następnie ma znaleźć swoje odzwierciedlenie w duszpasterstwie, a szczególnie w katechizacji i kaznodziejstwie. Synody przyjmują nową postać również, jeśli chodzi o skład osobowy ich uczestników, z korzyścią dla udziału wiernych świeckich⁴ Kościoły poszczególnych krajów oraz diecezji korzystały z tego narzędzia, by przybliżyć i wprowadzić w życie naukę soborową. Cechą charakterystyczną tych synodów stawał się coraz szerszy udział w ich pracach wiernych świeckich, których takiej roli pozbawiono przez stulecia. Także w Polsce podjęto wysiłek przybliżania wszystkim wiernym nauki soborowej poprzez zwoływanie synodów, które trwały zazwyczaj kilka lat, a nie jak dawniej dwa do trzech dni, i gromadziły wiele podmiotów tworzących Kościoły lokalny na modlitwie, refleksji intelektualnej i debacie na temat wspólnoty Kościoła i jego misji. Synodalna organizacja pracy Kościoła umożliwia wspólne działanie szerokiej rzeszy duchownych i świeckich tak, by w stosunkowo krótkim czasie wypracować zróżnicowany, ale syntetyczny obraz aktualnego zagadnienia, wyciągając z niego wnioski dla dobra Kościoła. Synod *służy pogłębieniu świadomości teologicznej i pastoralnej, a tym samym dodaje dynamizmu pracom synodu*⁵ Istotna jest nie tyle sama wymiana myśli i zredagowanie stosownych zaleceń dla życia diecezji, ile pobudzenie wiernych do odnowienia życia duchowego i wzbudzenie poczucia odpowiedzialności za Kościoły partykularny. Synody są dobitnym wyrazem posoborowej otwartości eklezjalnej na wszystkich członków Kościoła, jak też pozostających w mniej ścisłej z nim łączności. Istotną i ciągle aktualnie odczytywaną funkcję na synodzie spełniają wierni świeccy, otrzymując w nim możliwość *wczytania się w naukę Soboru oraz wypowiedzania na kanwie tej nauki swoich doświadczeń, także swoich propozycji, w których wyraża się ich miłość do Kościoła i poczucie*

Pawła II, Lublin 2004, s. 57; T. Pieronek, *Synody pastoralne po Soborze*, „Znak” 214 (1972), s. 459.

⁴ Zob. T. Pieronek, *Synody pastoralne po Soborze*, dz. cyt., s. 461 n; S. Wilkanowicz, *Sobór i synod*, „Znak” 214 (1972), s. 464–467.

⁵ S. Gądecki, *Kazanie podczas Mszy Św. na otwarcie 69. Synodu Archidiecezji Poznańskiej*, w: *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008*, t. 1, *Dokumenty*, Poznań 2008, s. 605.

*odpowiedzialności za cały kształt jego życia*⁶ Synody zwoływane w czasach posoborowych są *świadomą odpowiedzią wiary na mowę Ducha Świętego*⁷ Ich zadaniem jest przyjęcie nauki i wezwania Soboru Watykańskiego II, by do tej refleksji zostali powołani wierni świeccy, bo ich też rozprawy synodalne dotyczą.

Tylko w archidiecezji poznańskiej przeprowadzono po Soborze Watykańskim II trzy synody. Pierwszy z nich, zwołany przez abp. Antoniego Baraniaka w 1968 r. Archidiecezjalny Synod Poznański, był równocześnie pierwszym synodem posoborowym w Polsce. Ówczesny arcybiskup poznański uważał, że najstarsza diecezja w Polsce zobowiązana jest wręcz do tego, by jako pierwsza podjęła refleksję nad nauczaniem soboru. Za doświadczeniem poznańskim poszły także inne diecezje w naszym kraju. Drugim posoborowym synodem w Poznaniu był zwołany i realizowany przez abp. Jerzego Strobę w latach 1992–1993 Poznański Synod Archidiecezjalny. Miał on wyraźnie charakter pastoralny, odsuwając na drugi plan rozwiązania prawne. Najnowszy synod archidiecezja poznańska przeżyła w latach 2004–2008, za rządów abp. Stanisława Gądeckiego. Synod Archidiecezji Poznańskiej miał charakter duszpastersko-prawny.

W ostatnich latach biskupi wielu diecezji w Polsce zwoływali i zwołują synody, by poszukiwać odpowiedzi na pytanie, jak w dzisiejszych czasach i warunkach życia konkretnej wspólnoty Kościoła lokalnego realizować misję budowania Królestwa Bożego. Prace synodalne angażowały wielu ludzi, zarówno duchownych, osoby życia konsekrowanego, jak i wiernych świeckich. Wkładano wiele wysiłku w przygotowanie i przeprowadzenie synodu. Zwłaszcza tworzenie parafialnych zespołów synodalnych pokazuje – także w przypadku ostatniego synodu archidiecezji poznańskiej grup młodzieżowych – że synod stał się znaczącym narzędziem pogłębiania wiary Ludu Bożego diecezji, przyjmując formę katechezy.

---

⁶ Jan Paweł II, *Homilia w czasie mszy św. odprawionej w katedrze z okazji zakończenia Synodu Archidiecezji Krakowskiej*, w: Jan Paweł II, *Pielgrzymki do Ojczyzny 1979, 1983, 1991, 1995, 1997 Przemówienia, homilie*, Kraków 1997, s. 163–165.

⁷ W Góralski, *Udział Jana Pawła II w synodach polskich*, w: S. Tymosz (red.), *Synodalność Kościoła...*, dz. cyt., s. 38.

Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008

Obejmując posługę pasterską w archidiecezji poznańskiej, abp Stanisław Gądecki podkreślał, że do najpilniejszych zadań, jakie stawia przed sobą, należy opracowanie Programu duszpasterskiego dla Kościoła lokalnego w Poznaniu oraz zwołanie synodu. Zarówno pierwszy, jak i drugi cel zostały zrealizowane. Każdego roku przygotowywany był Program duszpasterski oraz zakończono prace 69. Synodu Archidiecezji Poznańskiej opublikowaniem dokumentów i statutów Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008. Statuty wraz z dołączonymi do nich aneksami metropolita poznański ogłosił zatwierdzającym i promulgującym je dekretem z 23 listopada 2008 r. jako prawo partykularne Kościoła w archidiecezji poznańskiej, które obowiązuje od 1 stycznia 2009 r. We wprowadzeniu do *Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008* arcybiskup poznański napisał: *Świadom ciężącej na mnie odpowiedzialności za Lud Boży Archidiecezji Poznańskiej, w celu odnowienia tożsamości Kościoła, wytyczenia głównych linii działalności duszpasterskiej oraz uporządkowania kościelnego prawa partykularnego w Archidiecezji Poznańskiej ogłosiłem w roku 2004 nowy synod archidiecezjalny o charakterze duszpasterskim i prawnym. Korzystając z pomocy ekspertów w zakresie wiedzy teologicznej, pastoralnej i prawniczej, jak również wysłuchując w zdania różnych zespołów wspólnoty archidiecezjalnej, pragnę wypełnić w sposób uroczysty urząd i posługę pasterzowania powierzonej sobie owczarni, poprzez: wytyczanie nowych dróg i sposobów działalności apostolskiej w Archidiecezji Poznańskiej, rozwiązywanie trudności związanych z zarządzaniem i duszpasterstwem, inicjowanie nowych przedsięwzięć o charakterze ogólnym, dostosowanie do lokalnych warunków przepisów i norm Kościoła powszechnego, korygowanie błędów w zakresie doktryny i obyczajów, jeżeli takie ujawniają się w archidiecezji*⁸ W ostatnim zdaniu dokumentu dotyczącego katechizacji sformułowano jedno z podstawowych zadań, jakie stają przed Kościołem w archidiecezji poznańskiej po zakończeniu synodu. Zadanie to dotyczy wspierania i uzupełniania katechezy dzieci i młodzieży przez katechezę dorosłych. Archidiecezja podejmowała niektóre z form tej katechezy, ale *wobec niewystarczalności dotychczasowych form oraz rozszerzenia kręgu adresatów Synod podjął refleksję nad jej zorganizowaniem w całości od*

---

⁸ S. Gądecki, *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008*, dz. cyt., s. 9, nr 5.

nowa⁹ To krótkie zdanie kryje w sobie wizję pracy po zakończeniu synodu. Wielokrotnie pasterz Kościoła poznańskiego podkreślał, iż bardzo leży mu na sercu, by podstawowym owocem wysiłku podjętego w związku z przygotowaniem i przeprowadzeniem synodu było wypracowanie i wprowadzenie w życie modelu katechezy dorosłych. W tym celu powołana została grupa robocza, która intensywnie, krok po kroku realizuje ten cel¹⁰

Drogi realizacji synodu

Bardzo istotną rolę w skuteczności instrumentu, jakim jest synod, odgrywa jego przygotowanie i przeprowadzenie. Można by zaryzykować stwierdzenie, że jedną z najważniejszych spraw podczas jego trwania jest poruszenie tzw. struktur bazowych w parafiach. To twórcze „zamieszanie u dołu” może zaowocować rozbudzeniem zainteresowania wielu osób sprawami, którymi żyje Kościół, a które w codziennym przeżywaniu wiary nie są zauważalne. To z kolei może prowadzić do większej identyfikacji ze wspólnotą Kościoła w wymiarze parafii i diecezji oraz do brania współodpowiedzialności za misję, jaką Kościół realizuje. Kiedy jednak prace synodalne osiągną swój kres, wówczas rozpoczyna się czas realizacji tego wszystkiego, co udało się wypracować. Po uroczystym zamknięciu 69. Synodu Archidiecezji Poznańskiej na posiedzeniu Archidiecezjalnej Rady Duszpasterskiej zastanawiano się, jak skutecznie wprowadzać nauczanie synodu w życie. Omówiono kilka dróg realizacji synodu, które można by określić jako liturgiczno-katechetyczne, ponieważ Kościół powołany jest do realizacji swojej misji uświęcania i nauczania w duchu służby Bogu i człowiekowi. Trzy podstawowe funkcje Kościoła: martyria, liturgia i diakonia muszą przenikać się nawzajem, by poprzez ich realizację rodziło się doświadczenie koinonii, czyli wspólnoty w Chrystusie.

---

⁹ Tamże, s. 192, nr 257.

¹⁰ Grupę tę tworzą: abp Stanisław Gądecki, bp Zdzisław Fortuniak, bp Marek Jędraszewski, bp Grzegorz Balcerek, ks. Ireneusz Dosz (kanclerz Kurii Metropolitalnej), ks. Damian Bryl (dawny redaktor naczelny „Katechety”), ks. Artur Filipiak (redaktor naczelny „Katechety”), ks. Eugeniusz Antkowiak (dyrektor Ośrodka Katechumenalnego w Poznaniu) oraz ks. Waldemar Szlachetka (opiekun Wspólnoty Św. Barnaby i Szkoły Nowej Ewangelizacji).

Kapłani

Kapłani są pierwszą drogą realizacji synodu. Jeśli duszpasterze poznają nauczanie synodu i zechcą korzystać z zawartych tam rozwiązań zarówno na ambonie, w konfesjonale, podczas sprawowania sakramentów, jak i w biurze parafialnym, na katechezie, na lekcji religii w szkole czy na spotkaniu grup duszpasterskich, to w dużej mierze cel, jaki miał spełniać synod, zostanie osiągnięty. Potrzebne jest ze strony prezbiterów uznania trudu włożonego w dzieło synodalne. Konieczna jest pokora i cierpliwość – nie należy odkładać tego dorobku na przysłowiową półkę, ale i nie powinno się wyznaczać czasu na realizację nauczania synodalnego. Potrzebne jest wypracowanie pewnego nawyku sięgania do synodu przed homilią, katechezą w szkole czy w parafii. Wielu kapłanów sięga do nauczania synodalnego w przypadku różnych trudnych spraw duszpasterskich, pokazując wiernym, jakie jest nauczanie Kościoła i do czego zobowiązany jest proboszcz. Mogą wtedy jakby „zasłonić się” autorytetem Kościoła, zwłaszcza gdy chodzi o rozwiązanie spraw konfliktowych. Powołanie się podczas rozmowy z parafianami na rozwiązania, jakie daje synod, odnalezienie tego w opublikowanych dokumentach czy statutach, ukazuje też Kościół w dobrym świetle – jako wspólnotę, która ma konkretną wizję swego działania i rozwiązania także dla trudnych, niekiedy spornych spraw. Jeśli kapłan będzie w swej pracy korzystał z dorobku synodu, istnieje duże prawdopodobieństwo, że zachęci do zaglądania do synodalnych dokumentów także ludzi, z którymi będzie pracował.

Program duszpasterski

W realizacji Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008 bardzo istotną rolę może odegrać Program duszpasterski, jaki diecezja realizuje. W adhortacji apostolskiej *Novo millennio ineunte* Jan Paweł II zwrócił uwagę na konieczność wytyczania etapów przyszłej drogi Kościoła. Takim wytyczaniem etapów jest planowanie duszpasterskie, które stanowi jeden z etapów działalności duszpasterskiej Kościoła, rozumianej jako działalność zorganizowana. *Nie trzeba zatem wyszukiwać „nowego programu” Program już istnieje: ten sam, co zawsze, zawarty w Ewangelii i w żywej Tradycji. Jest on skupiony w istocie rzeczy wokół samego Chrystusa, którego mamy poznawać, kochać i naśladować, aby żyć*

w *Nim życiem trynitarnym i z Nim przemieniać historię, aż osiągnie swą pełnię w niebiańskim Jeruzalem* – pisał papież (NMI 29). W liście apostolskim *Tertio millennio adveniente* Jan Paweł II sam zaproponował program dla całego Kościoła powszechnego, program przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. W liście apostolskim na nowe tysiąclecie chrześcijaństwa, *Novo millennio ineunte*, wezwał wszystkie Kościoły narodowe i lokalne do wypracowywania własnych programów adekwatnych do sytuacji, w jakiej one żyją. Kościół w Polsce dysponuje Ogólnopolskim Programem Duszpasterskim, wizją wspólnej drogi zatwierdzonej przez biskupów, przygotowywanej w szczególności przez Komisję Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski. Obecnie realizowana jest wizja nakreślona przez Episkopat Polski na lata 2006–2010 *Kościół niosący Ewangelię nadziei*. Realizowany jest ostatni rok tego cyklu *Bądźmy świadkami Miłości*¹¹. Na kolejne lata biskupi zatwierdzili trzyletni program, którego myślą przewodnią są słowa: *Kościół domem i szkołą komunii*.

Archidiecezja poznańska od czasu objęcia urzędu biskupa diecezjalnego przez abp. Stanisława Gądeckiego ma swój Archidiecezjalny Program Duszpasterski. Powstał on na wyraźne życzenia pasterza diecezji. Na początku spotykały się różnorakie gremia, aby wspólnie pracować nad wieloletnim programem duszpasterskim dla Kościoła w archidiecezji poznańskiej. Pierwsze spotkanie odbyło się w domu rekolekcyjnym w Rościnnie, w gronie biskupów oraz zaproszonych kapłanów. Kolejne zgromadzenie obejmowało wiernych świeckich, zwłaszcza przedstawicieli ruchów i stowarzyszeń katolickich. Owocem tych spotkań było przyjęcie w punkcie wyjścia wizji Kościoła zaproponowanej w czasie kazania inauguracyjnego w katedrze poznańskiej przez arcybiskupa, który powiedział, że *Programem tym jest wszechstronny rozwój człowieka, wspólnoty ludzkiej, kultury i wiary*. Rozwijając dalej te myśli poprzez odwołanie się do obrazu ziemi, wody, powietrza i ognia, ostatecznie zaaplikował owe obrazy – symbole świata w myśli starożytnych do *Kościola, który jak wielkie drzewo, wyrasta z tych czterech głównych elementów świata*. W związku z tym zaproponowano podstawowy szkic programu, pewną wizję dla dalszych szczegółowych opracowań na kolejne lata w formie obrazu drzewa. Przyjęto, że zadaniem duszpasterstwa jest budowanie tu i teraz Kościoła, który jest jak drzewo. Jeśli ma ono duchowe korzenie, jeśli jest zakorzenione w Bogu, to przynosi

---

¹¹ Por. S. Stułkowski (red.), *Program duszpasterski na rok 2009/2010. Bądźmy świadkami Miłości*, Poznań 2009.

dobrze, duszpasterskie owoce. Wybrano także metodę, według której przygotowywane są materiały Programu duszpasterskiego, metodę znaną z tradycji biblijnej i stosowaną w Kościele do dziś, którą określają trzy słowa: martyria, liturgia, diakonia. Te trzy rzeczywistości w najprostszy sposób określają misję Kościoła:

- martyria – świadectwo dawane Słowu, cała przestrzeń nauczania Kościoła, dawania świadectwa Miłości, w którą i której uwierzyliśmy;
- liturgia – Słowo i sakrament, to wymiar celebrowania świętych znaków sakramentalnych, które Bóg dał Kościołowi, to także wymiar świętowania tajemnic naszej wiary;
- diakonia – posługa wobec potrzebujących i wspólnoty, to zarówno praktykowanie miłości miłosiernej, jak i służebny styl życia i posługi w Kościele.

Od początku wspólnej pracy nad Programem duszpasterskim jako cel główny działalności duszpasterskiej postawiono:

- ożywienie duszpasterstwa w archidiecezji poznańskiej poprzez całoroczną troskę o rozwój człowieka, wspólnoty, wiary i kultury;
- przeпоjenie pracy duszpasterskiej duchem Ewangelii nadziei;
- odkrywanie Kościoła lokalnego jako miejsca i narzędzia Komunii;
- ukierunkowanie pracy duszpasterskiej w parafiach na przesłanie posynodalnej adhortacji apostolskiej Jana Pawła II *Ecclesia in Europa*.

Cele szczegółowe stanowiły zaś:

- przepowiadanie Jezusa Chrystusa (całościowe, wyraźne i odnowione) jako źródła nadziei dla współczesnego człowieka (por. EiE 48);
- przechodzenie od religijności ludowej (masowej) do religijności wyboru (por. EiE 50);
- ujednolicenie pracy duszpasterskiej we wszystkich wspólnotach parafialnych wokół jednego ogólnego tematu;
- ożywienie duszpasterstwa parafialnego;
- umożliwienie zaangażowania pastoralnego Parafialnych Rad Duszpasterskich i Ekonomicznych.

W realizacji szczegółowych zadań zaproponowano schemat oparty na podstawowych okresach liturgicznych i czterech obszarach działaniach, które koncentrują się wokół rozwoju człowieka, rozwoju wspólnoty, rozwoju kultury oraz rozwoju wiary. Tak więc:

CZŁOWIEK (Adwent i Narodzenie Pańskie),
WSPÓLNOTA (Wielki Post),
WIARA (Okres Paschalny),
KULTURA (Okres zwykły).

Do materiałów przygotowywanych według zaprezentowanego schematu dołączane są praktyczne pomoce duszpasterskie, jak choćby komentarze do niedzielnej Liturgii Słowa czy propozycje tematycznych śpiewów na niedzielne Eucharystie oraz od Adwentu 2009 r. propozycje katechez dla dorosłych. Na każdy z etapów Programu przewidziane są trzy katechezy, czyli dwanaście w ciągu całego roku duszpasterskiego. Katechezy będące propozycją katechezy systematycznej podejmują tematykę roku duszpasterskiego *Bądźmy świadkami Miłości*¹² Archidiecezjalny Program Duszpasterski dociera w formie teczki z materiałami do każdego kapłana pracującego w duszpasterstwie, do każdej Parafialnej Rady Duszpasterskiej oraz do ruchów i stowarzyszeń katolickich działających w archidiecezji¹³ W formie elektronicznej jest dostępny na stronie archidiecezji poznańskiej pod zakładką: duszpasterstwo. Jest pragnieniem arcybiskupa poznańskiego, aby Archidiecezjalny Program Duszpasterski był konkretną pomocą, przede wszystkim dla księży proboszczów, wykorzystywaną podczas spotkań z Parafialną Radą Duszpasterską. Od kilku lat prowadzona jest opieka duszpasterska nad Radami, której celem jest m.in. wprowadzenie przedstawicieli tych grup w tematykę Programu duszpasterskiego oraz dzielenie się doświadczeniami pracy w tych gremiach. Co roku odbywają się rejonowe spotkania Rad, w których uczestniczy jeden z księży biskupów oraz kapłan odpowiedzialny za formację tej grupy duszpasterskiej¹⁴

Archidiecezjalny Program Duszpasterski oraz Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008, mimo iż stanowią odrębne podmioty w duszpasterskiej posłudze Kościoła lokalnego, służą tej samej sprawie, a mianowicie trosce o pełny rozwój człowieka, wspólnoty, kultury i wiary w duchu Jezusowej

---

¹² Opracowanie katechez arcybiskup poznański zlecił Szkole Nowej Ewangelizacji działającej w ramach Referatu ds. Ewangelizacji kurii poznańskiej. Środowisko to uczestniczyło także w pracach synodu, w komisji ds. ewangelizacji. Owocem pracy komisji jest dokument poświęcony temu zagadnieniu (*Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008, Ewangelizacja*, t. 1, *Dokumenty*, Poznań 2008, s. 337–352, nr 534–553).

¹³ Por. S. Stułkowski (red.), *Bądźmy świadkami Miłości...*, dz. cyt.

¹⁴ Od kilku lat istnieje w archidiecezji referent ds. Parafialnych Rad Duszpasterskich oraz referent ds. Parafialnych Rad Ekonomicznych. Coroczne spotkania rejonowe przybliżają radnym cele, treści i zadania Programu duszpasterskiego do zrealizowania w najbliższym roku.

Ewangelii. Zarówno Archidiecezjalny Program Duszpasterski, jak i Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008 powinny zachować swoją własną tożsamość. Nie można stawiać tezy, że od tego roku głównym celem Programu duszpasterskiego będzie wprowadzanie w życie postanowień synodu. Program, realizując swoje cele, musi wskazywać na wypracowane przez synod kierunki działań duszpasterskich oraz rozwiązania prawne. Przesadne jednak akcentowanie faktu, że Program stanie się od teraz narzędziem wprowadzania postanowień synodalnych w życie, może odnieść wręcz odwrotny od zamierzonego skutek. Punktem wyjścia w procesie realizacji synodu w Programie duszpasterskim musi być temat, jaki realizuje Program (np. *Bądźmy świadkami Miłości*), oraz cele, jakie pragnie w danym roku osiągnąć. Mając przed oczyma zarówno temat, jak i nakreślone cele Programu, wskazywać należy w materiałach, w których dokumentach i statutach synodu znajdują się treści korelujące z tymi zagadnieniami. Należy ufać, że zachęta skierowana do duszpasterzy, by sięgali do źródła (tzn. do dokumentów i statutów synodalnych), by ograniczone do krótkich wskazań materiały Programu pogłębić o treści zawarte w synodzie, przyniesie oczekiwany skutek. Szczególnie pomocne mogą być te fragmenty dokumentów synodalnych, które pomieszczono w dziale *Zadania*¹⁵ We wstępnej diagnozie sytuacji, którą zawiera wprowadzenie do Programu, przez najbliższych kilka lat będzie można korzystać z treści przedstawionych w dziale: *Aktualna sytuacja*.

Parafialne Rady Duszpasterskie i Ekonomiczne

Podmiotem, który odpowiedzialny jest w parafii za realizację nauczania synodu, jest zawsze proboszcz. Ma on do dyspozycji gremia doradcze, których statutowym celem jest wspieranie go w realizacji Programu duszpasterskiego we wspólnocie parafialnej: Parafialną Radę Duszpasterską i Parafialną Radę Ekonomiczną¹⁶ Inspirując duszpasterzy i radnych do szukania rozwiązań problemów pojawiających się w parafiach oraz wskazując drogi urzeczywistniania

---

¹⁵ Wszystkie dokumenty Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008 opracowane zostały według działów: *Aktualna sytuacja*, *Nauczanie Kościoła* i *Zadania*.

¹⁶ *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej*, w: *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008*, t. 2, *Statuty*, Poznań 2008, s. 415–417, *Statut Parafialnej Rady Ekonomicznej*, w: *Synod Archidiecezji Poznańskiej...*, dz. cyt., s. 418–421.

się Kościoła dzisiaj, teksty synodalne stają się kopalnią analiz i pomysłów pastoralnych. Podstawowym zadaniem Parafialnej Rady Duszpasterskiej jest *budzenie postaw apostołskich wśród parafian, wspomaganie duchowieństwa w pracy duszpasterskiej, wyrażanie opinii i wysuwanie propozycji dotyczących doskonalenia duszpasterstwa parafialnego w oparciu o Archidiecezjalny Program Duszpasterski*¹⁷ Materiały Programu stwarzają doskonałą okazję do prowadzenia, w formie konwersatorium, katechezy dorosłych w czasie każdego posiedzenia rady. Program zawiera wiele wskazań dotyczących liturgii w parafiach. Analiza tych propozycji, rozeznanie, co można zrobić w parafii, kto i jak będzie to realizował, wszystko to daje możliwość przejścia od katechezy dorosłych inspirowanej nauczaniem synodu, do liturgii przemyślanej i przygotowanej przez wspólnotę. Ciągle brakuje w naszych parafiach ludzi dorosłych zaangażowanych w liturgię. Postulat tworzenia Parafialnych Zespołów Liturgicznych złożonych z ludzi dorosłych, wyrażony przez II Ogólnopolski Synod Plenarny, pozostaje nadal zadaniem do zrealizowania.

Ważną rolę w funkcjonowaniu Parafialnych Rad Duszpasterskich oraz Parafialnych Rad Ekonomicznych odgrywają spotkania formacyjne prowadzone w rejonach z udziałem biskupa i pod kierunkiem kapłanów, którzy w skali diecezji odpowiedzialni są za te gremia. Spotkania te stają się okazją podzielenia się doświadczeniami pracy w parafiach. Są to zarówno doświadczenia warte naśladowania jak i te, które świadczą o trudnościach czy wręcz niemożności współpracy z kapłanami. Cieszy fakt, że ludzie odważnie mówią także o sprawach, które ich boją, że szukają rozwiązań konfliktów, które rodzą się na linii świeccy–duchowni. Obecność biskupa gotowego słuchać tego, co mówią diecezjanie, dodaje im odwagi i zachęca do uczciwej rozmowy o Kościele, jakiego doświadczają w swoich parafiach. Bywa i tak, że rada jest w parafii tylko „na papierze” i spotyka się z okazji wizytacji biskupiej. Zdarzają się także sytuacje, że proboszcz nie przekazuje członkom rady Programu dla nich przeznaczanego. Wersja elektroniczna na stronie archidiecezji jest w takiej sytuacji pewnym rozwiązaniem.

---

¹⁷ Tamże, *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej*, nr 9.

Nauczanie religii w szkole i katecheza parafialna

Podczas posiedzenia Archidiecezjalnej Rady Duszpasterskiej, na którym szukano dróg realizacji synodu, padła propozycja przygotowania czegoś w rodzaju podręcznika metodycznego do dokumentów ostatniego synodu archidiecezji poznańskiej. Pomysł spodobał się członkom rady i zdecydowano się na jego realizację. Na początku nowego roku szkolnego 2009/2010 katecheci i duszpasterze otrzymali do rąk opracowanie: *Synod to wspólnie odbywana droga. Scenariusze katechez dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych*¹⁸, przygotowane przez dziewięcioosobowy zespół pod redakcją ks. Jana Szpeta i Danuty Jackowiak, wydane przez Wydawnictwo Świętego Wojciecha w Poznaniu. Podręcznik zawiera materiały katechetyczne, na które składają się scenariusze katechez, karty pracy oraz prezentacje multimedialne. Osiem scenariuszy spotkań katechetycznych przybliży nauczanie Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008. Wybrane zagadnienia poruszane przez synod rozłożone zostały na następujące jednostki:

1. Wyjdź na drogę.
2. U źródeł. Pierwsze synody Kościoła.
3. „Jesteśmy stąd, gdzie się Polska zaczęła”
4. Odwieczne problemy Kościoła. Zarys historii synodów w Kościele Poznańskim.
5. Utwierdzić dom na skale (Mt 7,24-25). Cele Synodu Archidiecezji Poznańskiej.
6. Odnaleźć własne miejsce. Ruchy, stowarzyszenia i organizacje katolickie.
7. „Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci Moich najmniejszych...”
8. „Święta podróż” (Ps 84,6). Sanktuaria i duszpasterstwo pielgrzymkowe.

Dołączona do podręcznika płyta CD zawiera bardzo ciekawe materiały do pracy z młodymi ludźmi podczas katechezy szkolnej czy parafialnej. Są to atrakcyjnie przygotowane karty pracy i prezentacje multimedialne.

---

¹⁸ Por. J. Szpet, D. Jackowiak (red.), *Synod to wspólnie odbywana droga. Scenariusze katechez dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych*, Poznań 2009.

Media

Szczególną przestrzenią prezentacji dorobku synodu są media katolickie. „Przewodnik Katolicki” regularnie omawia tematy synodalne. Także Dobre Radio Emaus podejmuje w swoich programach zagadnienia synodalne. Szansą dotarcia do licznej grupy wiernych jest prasa parafialna. W czasie warsztatów dla przedstawicieli prasy parafialnej w archidiecezji poznańskiej podejmowano już to zagadnienie. Ta „ścieżka” dotarcia do diecezjan z treścią nauczania synodu wydaje się bardzo ważna. Nie stwarza ona wprost warunków do zaistnienia spotkania katechetycznego, ale daje odbiorcy szczególną wolność w wyborze treści, które chce usłyszeć czy przeczytać i wymaga od odbiorcy szczególnego osobistego zaangażowania. Bardzo istotny wydaje się postulat udostępnienia elektronicznej wersji tekstów Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008. Może to stać się ważnym krokiem, który ułatwi dostęp do tych materiałów potencjalnym czytelnikom oraz rozbudzi zainteresowanie Synodem.

Podsumowanie

Metropolita Poznański abp Stanisław Gądecki napisał we wprowadzeniu do opublikowanych dokumentów Synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008: *Synod wyda swoje błogosławione owoce – szczególnie w dziedzinie katechezy dorosłych – a jego postanowienia wejdą rzeczywiście w życie, jeśli nie skończymy na słowach, ale przejdziemy do czynów, zgodnie z tym, co powiedział Chrystus: „Każdego więc, kto tych słów moich słucha i wypełnia je, można porównać do człowieka roztronnego, który dom swój zbudował na skale. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i uderzyły w ten dom. On jednak nie runął, bo na skale był utwierdzony”* (Mt 7,24-25)¹⁹

Wyrażona w słowach wstępu do dokumentów i statutów synodalnych determinacja pasterza Kościoła w archidiecezji poznańskiej dotycząca włączenia się wszystkich ludzi dobrej woli w realizację synodu pozwala przypuszczać, że będzie on motywował zarówno duchowieństwo, jak i osoby życia konsekrowanego oraz wiernych świeckich do takiego działania. Tylko motywacja i życzli-

---

¹⁹ *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004–2008*, dz. cyt., s. 11, nr 7.

wa zachęta do skorzystania z owoców mozolnej pracy ogromnej rzeszy ludzi może zapowiadać sukces.

THE DIRECTION OF THE SYNOD OF ARCHDIOECESSE OF POZNAŃ 2004–2008

Summary

The Synod of the Archdiocese of Poznań, that ended in 2008, is currently implemented on several planes that can be described as of liturgical-catechetical character. Crucial to this implementation are three functions for the fruition of the Church-Community: liturgy, mistagogy and charity, which must mutually interweave. Only in this way, the *koinonia en Christo* that is, the communion in Christ, can be established. The priests play the essential role in the implementation of the Synod understood in this way. They are the first entity to introduce the Synod in the life of the parish community. Parish Pastoral and Financial Councils are also of great importance. The realization of the Synod is accomplished also in the framework of both children's education at schools and the parish catechesis. The peculiar dimension of the presentation of the achievements of the Synod belongs to the Catholic press.

Translated by Tomasz Mędrek